

Domnul Virgil Ștefan Nițulescu (*secretar general, Ministerul Culturii și Cultelor*):

Domnule președinte al Camerei Deputaților,

Doamnelor și domnilor deputați și invitați,

Comemorăm în aceste zile victimele uneia dintre cele mai mari tragedii petrecute în secolul trecut pe teritoriul României.

După estimările cele mai avizate, numărul victimelor, în marea lor majoritate etnici evrei, dar și romi, cetățeni români și ucraineni uciși din dispoziția autorităților române ale vremii, se cifrează între 280.000 și 380.000 de persoane.

Totodată, alți circa 135.000 de cetățeni maghiari, de asemenea de etnie evreiască, din teritoriile românești anexate de Ungaria în 1940, au fost uciși la dispoziția autorităților maghiare.

Faptul că asasinarea în masă a unor civili nevinovați a fost făcută la instigarea autorităților Reichului nazist nu reprezintă în nici un fel o scuză pentru autoritățile naționale, nici din România, nici din Ungaria, pentru că responsabilitățile istorice nu pot fi delegate.

Desigur, asasinarea în masă a unor ființe omenești nu este o invenție a secolului trecut. Pe de altă parte, pentru națiunea română, același secol a mai fost martorul unor grozăvii la fel de mari, cele două războaie mondiale, și al unei sângeroase dictaturi care a distrus viețile altor sute de mii de oameni și a mutilat sufletele și existențele unor generații întregi de cetățeni români.

Ce face așadar crima Holocaustului să fie individualizată în raport cu celelalte grozăvii ale veacului? Pe de o parte, victimele nu au fost asasinate pentru că săvârșiseră vreo infracțiune, nici măcar având în vedere legile de atunci ale țării, ci pentru că se născuseră pur și simplu. Avuseseră, cu alte cuvinte, ghinionul să se nască în familii de evrei sau de romi.

Totuși, nici măcar acest criteriu nu conta foarte mult, ci doar pretextul că ar exista un asemenea criteriu. Era suficient nu să te consideri evreu sau rom, ci să fii considerat de ceilalți evreu sau rom pentru ca viața să-ți fie pusă în pericol.

Pe de altă parte, în comparație cu alte monstruoase crime, ceea ce individualizează Holocaustul este faptul că, în raport cu voința brută a unei autorități sau a unei bande care pretindea că are acordul autorității, nici o persoană nu avea garanția că va scăpa cu viață sau că nu va avea de suferit, indiferent ce comportament ar fi avut.

S-a spus, de altfel, și s-a și demonstrat că deportarea unor evrei, mai ales dintre cei înstăriți, adeseori nu era justificată nici măcar după legislația aberantă și inumană a vremii, ci pur și simplu de motive economice. Cu alte cuvinte, de dorința unora de a-i spolia pe acei oameni de bunurile personale.

Jaful și crima au avut drept foarte șubred fundament o legislație brutală și antiumană, în flagrantă contradicție cu tot ceea ce însemna în mod tradițional valoare pentru societatea românească.

Temeiurile credinței ortodoxe ale majorității românilor au fost răsturnate, și iubirea propovăduită de toate bisericile creștine a fost transformată în ură față de semeni și, în ultimă instanță, față de speța umană.

Crimele făptuite de reprezentanții autorităților sau doar cu știința și îngăduința acestora, direct sau indirect, nu avea nici un fel de justificare, nici în raport cu morala creștină, de care se făcea atâta caz în epocă, nici în raport cu fundamentele morale ale legilor, nici în raport cu interesele naționale, economice și sociale ale statului român și ale națiunii române în general.

Ceea ce s-a întâmplat prin Holocaust în România și peste tot unde aceste crime îngrozitoare au mai avut loc, poate fi asemănat cu gestul aberant al unui om care și-ar tăia din propria carne, crezând că în acest fel partea rămasă a corpului său ar trăi mai bine.

În fine, ceea ce individualizează Holocaustul comparativ cu celelalte tragedii ale veacului este pericolul repetabilității sale. Știm cu toții că astăzi drepturile persoanelor sunt garantate prin Constituție, că România, ca și celelalte state europene, este membră a Consiliului Europei și, mai mult decât atât, este membră a Uniunii Europene.

Chiar dacă instanțele internaționale erau diferite și dacă drepturile omului încă nu erau definite ca atare, în principiu acestea erau respectate și nimic n-ar fi prevestit că România, stat multicultural, multiethnic și multiconfesional, așa cum aceasta a reieșit din primul război mondial și după Marea Unire de la 1918, ar fi putut să ajungă un stat care să-și asasineze proprii cetățeni în condițiile descrise mai sus.

Lașitatea unor persoane în fața forței brute, cât și siguranța iluzorie, absolut iluzorie, așa cum s-a și dovedit mai târziu și se va dovedi mereu, că întotdeauna alții vor fi victimele, au transformat o societate aparent liniștită și împăcată cu sine însăși într-o societate aflată în permanent conflict cu sine însăși.

Acestea sunt premisele care pot duce oricând la renașterea pericolelor care au dus la Holocaust. Discriminarea, intoleranța, ura, xenofobia se pot numi la un moment dat sau altul antisemitism, și atunci duc la crime împotriva evreilor. Dar ceea ce trebuie cu toții să avem în vedere este că, în orice moment, oricare dintre noi poate deveni victimă dacă nu vom tăia de la rădăcină toate premisele care pot da naștere la discriminare, la intoleranță și ură. În oricare moment, oricare dintre noi poate deveni în ochii celorlalți evreu sau rom și, în consecință, victimă. Și, din păcate, ceea ce se întâmplă astăzi în diverse state membre ale Uniunii Europene cu unii semeni ai noștri care sunt tratați după cetățenia din pașaport sau după culoarea pielii, îmi confirmă spusele.

Din aceste motive, recomandările Comisiei Internaționale pentru Studierea Holocaustului în România, comisie aflată sub patronajul președintelui de atunci al României și prezidată de Elie Wiesel, au avut în vedere mai ales problemele legate de educarea tinerelor generații, în primul rând în spiritul respectului reciproc pentru semeni, al toleranței, al respectului pentru drepturile fundamentale ale omului, indiferent de rasă, etnie sau religie.

Educarea presupune cunoaștere și din acest motiv un rol esențial, alături de întregul sistem educațional din România, îl au instituțiile publice de cultură.

În spiritul recomandărilor Comisiei Internaționale pentru Studierea Holocaustului în România, Guvernul a înființat, prin Hotărârea nr.902/2005 Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România "Elie Wiesel". Activitatea institutului este unanim considerată drept impresionantă și nu are rost să detaliez aici mulțimea de programe de cercetare, de proiecte culturale, de inițiative ale institutului care au scopul documentării și diseminării cunoștințelor despre Holocaustul din România.

Această activitate a fost deja recunoscută pe plan internațional, așa cum o dovedesc relațiile strânse de cooperare cu instituții și autorități publice, mai ales din Statele Unite ale Americii, Franța și Israel, dar și din alte diverse țări europene.

Dar și acțiunile anuale de comemorare ale victimelor Holocaustului, acțiuni care se desfășoară din 2004 încoace, de asemenea, ca urmare a aplicării prevederilor unei hotărâri a Guvernului, în multe instituții de cultură din România, de la teatre și muzee, până la publicații și centre de cercetări culturale, vin în sprijinul aplicării amintitelor recomandări și ale prevederilor Hotărârii Guvernului din 2004.

Chiar în aceste zile, practic în întreaga țară direcțiile pentru cultură, culte și patrimoniul cultural național, care sunt serviciile deconcentrate ale Ministerului Culturii și Cultelor, organizează acțiuni de comemorare a victimelor Holocaustului, acțiuni destinate mai ales tinerilor, tocmai pentru că aceștia sunt cei mai vulnerabili cetățeni ai României în fața acceselor de discriminare, antisemitism și negaționism venite din partea unor organizații aflate la limita legalității și a unor grupuri de persoane care încearcă și acum să nege evidența istorică și să propage discursuri bazate pe ură.

Toate acestea reprezintă o dovadă a faptului că spiritul recomandărilor Comisiei "Wiesel" a fost înțeles nu doar de autorități, ci și de foarte mulți oameni de cultură, de personalități cu simț civic.

Atât proiectul de construire a Memorialului Holocaustului, care este integral finanțat de la bugetul de stat și este realizat ca urmare a desfășurării unui concurs internațional organizat de Ministerul Culturii și Cultelor, cu sprijinul a numeroase alte organizații din România, Israel și Statele Unite ale Americii, cât și sprijinul pe care Ministerul Culturii și Cultelor îl acordă în continuare în vederea constituirii unui Muzeu al civilizației evreiești pe teritoriul României, ca și unui Muzeu al civilizației romilor de pe teritoriul României și în vederea conservării, restaurării și reabilitării monumentelor istorice iudaice, care cu greu au supraviețuit Holocaustului, regimului comunist și risipirii unei părți importante a comunității evreiești din România constituie, din punctul nostru de vedere, acțiuni normale, reieșite nu doar din necesitatea educării tinerelor generații în spiritul respectului și toleranței pentru semenii, ci și din aceea a protejării și punerii în valoare a unui patrimoniu cultural de o mare valoare pentru națiunea română modernă, pentru că este parte integrantă din acest patrimoniu.

Vă mulțumesc.